

PONENT

2. LA DEFENSA DES DE LA CLANDESTINITAT

L'ASSOCIACIÓ
DRETS SEXUALS
I REPRODUCTIUS

COMPONENT

Fons Secció Femenina.

Cartilla del Servei Social

Imatges extretes de la Xarxa

d'Arxius Comarcals (XAC)

La dictadura franquista, instaurada el 1939 després de tres anys de guerra civil, **va suprimir tots els drets polítics i socials** que havia promogut la Segona República. Aquest règim es va caracteritzar per la repressió sistemàtica i la confiscació de drets, especialment per a les persones dissidents. Les dones, en particular, van patir una regressió dràstica dels seus drets, ja que el nou ordre només reconeixia dues funcions per a elles: la maternitat i el matrimoni. Aquesta imposició va generar una discriminació que travessava tots els àmbits de la vida de les dones, limitant-ne la llibertat i reduint-les a un paper subordinat.

Entre les mesures més opressives hi havia la **prohibició de l'avortament**, castigat amb penes de presó tant per a les dones que el practicaven com per a aquelles que en participaven. A més, la **heterosexualitat es va imposar com a norma**, condemnant les relacions homosexuals i qualse-

vol forma de dissidència sexual o de gènere. El franquisme va eliminar tots els drets guanyats durant la República: **es va abolir el divorci**, la llei obligava les dones a obeir els seus marits, i les dones casades eren considerades menors d'edat. **L'adulteri** es va tipificar com a delictes exclusiu per a les dones, mentre que la maternitat i les cures es van exaltar com a deures naturals femenins. Es van **prohibir els anticonceptius**, es va **eliminar l'educació sexual i la coeducació**, i es va **minar el dret al treball**, pressionant les dones a deixar la feina un cop casades.

Moltes dones que durant la República havien contribuït a la construcció d'un marc legal d'igualtat van haver de marxar a l'exili, entrar a la presó o caure en el silenci i la invisibilitat. Per tal de reeducar les dones sota l'arquetip franquista, el règim va utilitzar la **Sección Femenina**, una institució que pretenia regular el comportament femení i controlava l'educació segons arquetips de gènere rígids i binaris. Aquest model de dona, basat en el retorn a la llar i a la família, es fonamentava en figures com "l'àngel de la llar" i la "perfecta

Volia fer una referència a la importància i el pes que va tenir l'Església catòlica, apostòlica i romana juntament amb la secció femenina. (...) Tot això va tenir un pes tan, tan gran que va costar de sortir-ne, de tirar endavant.”

casada”. La Sección Femenina va adoctrinar les noies sota aquests models per preparar-les com a mestresses de casa, esposes i mares.

En aquest context, l'Església catòlica, especialment a les terres de Ponent, va tenir un paper clau en la consolidació d'aquest model femení, al costat de la Sección Femenina. La seva influència va ser tan gran que sortir d'aquestes estructures va ser un procés llarg i dificultós. Tal com expressa Mercè Ciutat: *“volia fer una referència a la importància i el pes que va tenir l'Església catòlica, apostòlica i romana juntament amb la secció femenina. (...) Tot això va tenir un pes tan, tan gran que va costar de sortir-ne, de tirar endavant.”*¹ D'aquesta manera, les activistes feministes de les terres de Ponent, durant els anys de transició democràtica, veuran un camí ple d'obstacles i entrebancs en la consolidació dels seus drets, que hauran de defensar incansablement enfrontant-se al pes de l'església i el conservadorisme a la vegueria de Ponent.

En aquell moment, Ponent comptava amb un fort contingent a favor del règim donat que

havien eliminat a tota l'oposició republicana, situat a nivell institucional en el govern municipal, la diputació i el govern civil, recolzats per un destacament militar important i per les forces policials, que es responsabilitzaven de mantenir “l'ordre”. En aquest context repressiu, els moviments socials van jugar un paper crucial com a part del teixit associatiu de la lluita antifranquista. Al costat d'altres sectors compromesos, van articular una visió de futur i van desenvolupar un grau d'organització política que es va materialitzar en la creació de plataformes unitàries que reunien partits i sindicats. Malgrat la presència d'elements

¹ Mercè Ciutat al grup focal sobre genealogia feminista a Ponent

PONENT

Participant en el grup focal de Ponent

La manera que s'hi va arribar en aquells moments era bàsicament per una lluita de classe i a partir de la lluita de classe vas prenent consciència del feminisme, encara que sigui per un fet accidental”

d'extrema dreta que actuaven impunement contra persones i entitats antifeixistes, aquesta resistència social va donar lloc a iniciatives com l'**Assemblea de les Terres de Lleida**, presentada a Balaguer el 1972, en el marc de l'Assemblea de Catalunya. De les cinquanta-dues persones que hi van participar, deu eren dones, incloent-hi figures destacades com **Magda Ballester**, que van ser claus en la lluita per la democràcia i els drets socials a la zona.

Pel que fa als drets sexuals i reproductius, obtenir testimoniatges de les dones que van viure sota aquest règim ha estat complicat, i hi ha poca documentació al respecte. No obstant això, sabem que moltes de les dones que van impulsar les primeres **lluites feministes en l'àmbit dels drets sexuals i reproductius ho van fer des de la clandestinitat durant el tardo-franquisme** (anys 70). Aquestes pioneres van defensar, en la mesura que podien, els drets de les dones i van preparar

les demandes feministes que emergirien públicament durant la transició democràtica. D'aquesta manera, aquests anys, hi ha una consciència de classe que aconseguix apropar a totes les dones, els anys posteriors, al feminisme i a la consciència col·lectiva dels drets de les dones. Tal com exposaven les activistes feministes de Ponent al grup focal: *“la manera que s'hi va arribar en aquells moments era bàsicament per una lluita de classe i a partir de la lluita de classe vas prenent consciència del feminisme, encara que sigui per un fet accidental”*²

2 Grup focal sobre genealogia feminista dels DSiR a Ponent.

ELABORAT PER L'ASSOCIACIÓ DE DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS EN EL MARC DEL PROJECTE
GENEALOGIA FEMINISTA DELS DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS.

Recerca i elaboració **Laia Moreno Fernández** / Gràfica i il·lustracions **Mercè M. Tarrés** / Coordinació **Sílvia Aldavert**

L'Associació

✉ contacte@lassociacio.org

☎ 933 055 322

🌐 <https://lassociacio.org/>

📘 @lassociacio 📷 @lassociacionsr

AMB EL SUPORT DE

